

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ НАД ФОНЕТИЧНИМ
МАТЕРІАЛОМ НА ПОЧАТКОВОМУ СТУПЕНІ ВИВЧЕННЯ ДРУГОЇ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Уланович Н. Ю.

Проблема навчання другої іноземної мови (ІМ2) характеризується пошуком шляхів оптимізації процесу та удосконалення відповідної методики формування іншомовної комунікативної компетентності, підвищення інтенсивності засвоєння навчального матеріалу та розвитку економних засобів навчання, а також тенденцією до свідомого вивчення та самостійного оволодіння мовою завдяки подальшому розвитку інтелектуальних здібностей студентів та розвинутому умінню абстрактно мислити і робити самостійні висновки та задіяння інших потенційних резервів, які містить навчальний процес: навчальні матеріали нового покоління, інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивні методи навчання, електронні засоби тощо.

Багато науковців підкреслюють важливість початкового ступеню у формуванні фонетичної компетентності в ІМ2, тому що формування слуховимовної бази відбувається саме на початку вивчення ІМ2. Ігнорування фонетичної сторони вивчення мови призводить до “спрощення” вимови та заміни звуків ІМ2 на звуки першої іноземної (ІМ1) або рідної мов (РМ).

Аналіз наукових джерел показав, що на процес формування мовних компетентностей у ІМ2, у тому числі фонетичної, впливають такі зовнішні чинники, як: менша кількість годин аудиторної та самостійної позааудиторної робіт та постійне їх скорочення, відсутність вступного фонетичного або корективного курсу, менший проміжок часу між вивченням ІМ1 та ІМ2, ніж РМ та ІМ1, різний рівень володіння студентами, майбутніми вчителями, ІМ2 (від “нульового” до “елементарного”) на момент початку вивчення мови у навчальному закладі вищої освіти. Але при цьому очікується досягнення приблизно такого ж рівня володіння мовою, як і ІМ1.

В організації освітнього процесу проявляються такі складності: незначний або нульовий контакт між заняттями з РМ, ІМ1 та ІМ2, тобто кожна дисципліна “працює” сама на себе; відсутність відмінностей у методах навчання ІМ1 та ІМ2; ігнорування свідомого звернення до ІМ1.

Одним з головних питань організації роботи над фонетичним матеріалом на початковому ступені вивчення ІМ2 є проблема методів, прийомів і засобів. Науковці наголошують, що розробку та добірку фонетичного матеріалу потрібно здійснювати на основі компаративно-зіставного аналізу фонетичних систем РМ, ІМ1 та ІМ2 з метою виявлення зон позитивного переносу, на врахуванні інтерферуючого впливу ІМ1 та РМ, що дозволяє передбачити та попередити фонетичні помилки в ІМ2, а також брати до уваги здобутий навчальний та лінгвістичний досвід.

У навчанні фонетики ІМ2 доцільно з перших занять навчати вимові не ізольовано, а у конкретних комунікативних ситуаціях, адже саме у потоці мовлення всі звуки створюють єдину фонетичну картину, а поза певним контекстом вони перетворюються на “пусті” звуки. В. Бужинський (1991) вважає, що студенти повинні відразу починати спілкуватися, а вимова має не “додаватися” до мовлення, а бути його основою, нерозривно пов’язаною з

іншими компонентами навчання іншомовного мовлення – лексичними та граматичними навичками (Бужинский, 1991, с. 43-44).

На основі зіставного аналізу фонетичних систем РМ, ІМ1 та ІМ2 виявляються фонетичні явища, а) які не співпадають з ІМ1, але співпадають з РМ, б) які не співпадають з РМ та ІМ1, в) які співпадають з РМ, але не співпадають з ІМ1. Джеймс Флеге (1995) вважає, що схожі фонетичні категорії (а, в) спочатку здаються легкими у сприйнятті та засвоєнні, але з часом виявляються найважчими (концепція фонетичної спорідненості (Flege, 1995, р. 264). Ми погоджуємось з цим постулатом та дотримуємось думки, що фонетичні явища, які кардинально відрізняються від РМ та ІМ1, набагато легше виявити у мовленні та виправити.

Необхідність розвитку іншомовного мовленнєвого слуху на початковому ступені навчання обумовлена принципом випереджаючого розвитку перцептивної бази по відношенню до артикуляції. О. О. Ільнер (2015) пропонує формувати мовленнєвий слух студентів (здатність чути і аналізувати звуки РМ або ІМ шляхом розрізнення і зв'язання їх з еталонними одиницями мови сегментного і супрасегментного рівнів, що зберігаються в довготривалій пам'яті) в тому числі й в якості механізму контролю над власним мовленням. Формування таких одиниць на початковому ступені і використання в якості основи для становлення моторної програми артикуляції і перцептивно-моторного комплексу є основним завданням фонетичного аспекту навчання іноземної мови (Ільнер, 2015, с. 4).

Таким чином, організація роботи над фонетичним матеріалом на початковому ступені вивчення ІМ2 має ряд особливостей, врахування яких є запорукою успішного формування фонетичної компетентності майбутніх вчителів, тому що коректне фонетичне оформлення мовлення вчителя ІМ2, вимова якого буде слугувати зразком для наслідування у навчанні учнів, є особливо важливим для його майбутньої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Бужинский, В. В. (1991). Работа над английским произношением на начальной ступени коммуникативного обучения иноязычному говорению. *Иностранные языки в школе*, 4, 43-45.
- Ільнер, А. О. (2015). *Развитие иноязычного речевого слуха на начальном этапе обучения второму иностранному языку студентов неязыковых специальностей (немецкий язык после английского)* (Автореферат кандидатской диссертации). ФГАОУ ВПО “Уральский федеральный университет имени первого Президента России Б. Н. Ельцина”, Екатеринбург, Российская Федерация.
- Flege, J. E. (1995). Second language speech learning: Theory, findings, and problems. In W. Strange (Ed.), *Speech Perception and Linguistic Experience: Issues in Cross-language Research* (p.233-277). Timonium, MD: York Press.